

**CONTRACTUL ELECTRONIC DE CREDIT CONSTITUIE TITLU
EXECUTORIU?
ELECTRONIC CREDIT CONTRACT CONSTITUTES EXECUTORY
TITLE?**

CARMEN VĂSCU¹

Rezumat: Prezentul studiu aduce în discuție o temă de actualitate și de interes practic, respectiv dacă un contract de credit perfectat în formă electronică reprezintă titlu executoriu. Lucrarea abordează, din perspectivă teoretică, validitatea, proba și puterea executorie a unui astfel de contract, detaliind regimul juridic al înscrisului în formă electronică și al înscrisului pe suport informatic. Totodată, studiul prezintă principalele soluții asupra cărora s-au oprit instanțele de judecată în această materie.

Cuvinte cheie: contract electronic, titlu executoriu, înscris în formă electronica, înscris pe suport informatic

Abstract: This study brings into discussion a present-day topic of great interest for the judicial practice, respectively whether a credit agreement concluded electronically is an enforceable title. The paper tackles the validity, sample and binding power of such a contract, through a theoretical perspective, detailing the legal status of the document in electronic form and document on informational support. At the same time, the study presents the main solutions given by the judicial courts in cases regarding this issue.

Keywords: electronic agreement, enforceable title, document/paper in electronic form and document/paper on informational support

Introducere

Dezvoltarea informaticii a influențat semnificativ toate domeniile de activitate. Comercianții s-au adaptat noilor realități socio-economice, ajungându-se astăzi ca tranzacțiile prin intermediul mijloacelor electronice să ocupe un segment important al activității acestora.

Nici sistemul financiar - bancar nu a putut rămâne indiferent în fața digitalizării, principalii jucători din piață venind în întâmpinarea așteptărilor

¹ Doctorand, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" Iași, Facultatea de Drept, e-mail: carmen_vascu@yahoo.com.

clienților și adaptându-și, în mod corespunzător, produsele și procedurile interne. S-a ajuns astfel la contracte de credit semnate electronic, adică semnate cu ajutorul unei semnături electronice (la distanță sau chiar la ghișeele instituției financiare²), sau la contracte de credit încheiate la distanță, prin mijloace informatice, fără utilizarea semnăturii electronice³; ambele tipuri de contracte menționate sunt contracte electronice⁴.

1. Cadru legal. Definiția noțiunii de ”contract electronic”

În România, cadrul legal este oferit, în principal, de Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic⁵ și de Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică⁶. Cu impact asupra activității financiare, menționăm și O.G. nr. 85/2004 privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță privind serviciile financiare⁷.

Din analiza actelor normative referite, se poate observa că legiuitorul nu a oferit o definiție a contractului electronic. Acesta poate fi, însă, definit ca fiind acordul de voință al părților contractante, cu intenția de

² UniCredit Bank S.A. a implementat posibilitatea de semnare electronică a documentației contractuale pentru mai multe tipuri de produse destinate persoanelor fizice, astfel cum rezultă din comunicatul oficial, [Online] la băncii:<https://www.unicredit.ro/ro/search.html?q=semnatura%20electronica& charset =UTF-8>, accesat 01.11.2018.

³ Spre exemplu, pe site-ul ZAPLO IFN S.A., găsim ”Termeni generali privind contractul de credit”, care menționează că procedura de creditare se desfășoară prin intermediul unei pagini de pornire (care este web-site-ul creditorului), unde împrumutul înregistrează, creează profilul său și acceptă contractul de credit; [Online] la https://www.zaplo.ro/wp-content/uploads/2014/01/general_terms.pdf, accesat 10.11.2018.

⁴ În literatura juridică, contractul electronic a fost denumit și ”contract în formă electronică”, ”contract încheiat prin mijloace electronice” sau ”contract încheiat prin mijloace informatice”; de altfel, nici legiuitorul nu este constant în terminologie, făcând referire, spre exemplu, în cuprinsul aceluiași articol, 1245 Cod civil, atât la sintagma de ”contract electronic” (utilizată ca denumire marginală), cât și la sintagma de ”contractele care se încheie prin mijloace electronice”. Apreciem că termenii menționați sunt echivalenți.

⁵ Republicată în M. Of. nr. 959 din 29.11.2006; legea a transpus în plan național Directiva 2000/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 08 iunie 2000, privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informatice, în special ale comerțului electronic, pe piața internă, publicată în J.O. L 178 din 17 iulie 2000.

⁶ Republicată în M. Of. nr. 316 din 30.04.2006.

⁷ Prin această ordonanță, a fost transpusă în dreptul intern Directiva 3002/65/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 septembrie 2002 privind vânzarea la distanță a serviciilor financiare către consumatori și modificarea Directivei Consiliului nr. 90/619/CE și a Directivelor Consiliului nr. 97/7/CE și 98/27/CE, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene nr. L271 din 9 octombrie 2002; ordonanța a fost aprobată prin Legea 399/2004 și republicată în M. Of. 365 din 13 mai 2008.

a stabili, modifica sau stinge un raport juridic concret, încheiat prin utilizarea unor mijloace electronice.

Mijloacele electronice sunt definite în art. 1 pct. 2 din Legea nr. 365/2002, ca fiind echipamente electronice și rețele de cablu, fibră optică, radio, satelit și alte asemenea, utilizate pentru prelucrarea, stocarea sau transmiterea informației. O definiție asemănătoare întâlnim în Regulamentul (UE) nr. 524/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 mai 2013 privind soluționarea online a litigiilor în materie de consum (Regulamentul privind SOL în materie de consum), aplicabil direct în toate statele membre începând cu 9 ianuarie 2016, care, în art. 4 alin. (1) lit. g) precizează că ”mijloace electronice înseamnă un echipament electronic de prelucrare (inclusiv compresia digitală) și de stocare a datelor, care este difuzat, transmis și recepționat în întregime prin cablu, prin radio sau prin mijloace optice sau prin mijloace electromagnetice.”

Mijloacele electronice fac parte din categoria mijloacelor de comunicare la distanță, dar nu se identifică cu acestea. Mijloacele de comunicare la distanță reprezintă o sferă mai largă, incluzând: comunicarea prin poștă, prin telefon, prin fax, prin Internet, numai acesta din urmă fiind mijloc electronic de comunicare⁸.

2. Titlul executoriu

Titlul executoriu este înscrisul care, alcătuit în conformitate cu prevederile legii de către organul competent, permite punerea în executare silită a creanței pe care o constată. Titlul executoriu confirmă existența creanței și faptul că îndeplinește cerințele legii pentru a fi pus în executare silită.

Codul de procedură civilă nu definește titlul executoriu, însă art. 632 alin. (2) enumeră limitativ categoriile de titluri executorii, și anume: hotărârile executorii prevăzute de art. 633 Cod procedură civilă, hotărârile cu executare provizorie, hotărârile definitive, precum și orice alte hotărâri sau înscrisuri care, potrivit legii, pot fi puse în executare⁹.

Art. 638 din Codul de procedură civilă prevede că sunt titluri executorii și ”alte înscrisuri cărora legea le recunoaște puterea executorie”. În această categorie se includ, potrivit art. 120 din Ordonanța de urgență nr.

⁸ C.T. Ungureanu, *Dreptul comerțului internațional*, Editura Hamangiu, 2018, pp. 158-159.

⁹ G. Boroș, Mirela Stancu, *Drept procesual civil*, Editura Hamangiu, 2015, pp. 941 – 942.

99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului¹⁰, contractele de credit încheiate de o instituție de credit; art. 52 alin. (1) din Legea nr. 93/2003 privind instituțiile financiare nebancare¹¹ instituie același caracter de titlu executoriu și contractelor de credit încheiate de instituțiile financiare nebancare.

Așadar, un contract de credit valabil perfectat constituie titlu executoriu, indiferent dacă facilitatea a fost acordată de o bancă (instituție de credit) sau de o societate financiară – nebanară.

Spre deosebire de contractul de credit perfectat în mod tradițional, pe hârtie, la sediul instituției financiare, când ambele părți își exprimă consimțământul semnând olograf înscrisul (contractul de credit), în cazul contractului încheiat prin mijloace informatice există anumite particularități în ceea ce privește validitatea și proba acestui tip de contract.

Revine instanței de judecată de a analiza dacă înscrisul prezentat de creditor, în probațiunea contractului electronic, face dovada încheierii valabile a contractului, respectiv a exprimării valabile a consimțământului de către părțile semnatare.

3. Validitatea și proba contractului electronic de credit. Este contractul electronic de credit titlu executoriu?

Vom analiza în continuare condițiile în care un contract de credit încheiat prin mijloace informatice este valabil încheiat, dacă este titlu executoriu și cum poate fi acesta probat în fața instanței de judecată investită cu încuviințarea silită a unui astfel de contract. Vom prezenta regimul juridic al înscrisurilor care reprezintă contractul electronic – înscris în formă electronică și înscrisul pe suport informatic.

Referitor la validitatea contractelor electronice, menționăm că, potrivit art. 7 alin. (1) din Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic, ”Contractele încheiate prin mijloacele electronice produc toate efectele pe care legea le recunoaște contractelor, atunci când sunt întrunite condițiile cerute de lege pentru validitatea acestora”.

În cazurile în care, potrivit legii, forma scrisă este cerută ca o condiție de probă sau de validitate a unui act juridic, un înscris în formă electronică îndeplinește această cerință dacă i s-a încorporat, atașat sau i s-a

¹⁰ Aprobata prin Legea 227/2007 și publicată în M. Of. nr. 1027 din data de 27.12.2006.

¹¹ Publicată în M. Of. nr. 259 din data de 21.04.2009.

asociat logic o semnătură electronică extinsă, bazată pe un certificat calificat nesuspendat sau nerevocat la momentul respectiv și generată cu ajutorul unui dispozitiv securizat de creare a semnăturii¹².

Totodată, art. 8 din Ordonanța nr. 85/2004 privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță privind serviciile financiare¹³ prevede că :”dacă părțile nu au convenit altfel, momentul încheierii contractului la distanță privind serviciile financiare îl constituie momentul primirii mesajului de confirmare de către consumator, referitor la comanda sa”.

Potrivit alin. (3) al art. 7 din Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic, ”Proba încheierii contractelor prin mijloace electronice și a obligațiilor care rezultă din aceste contracte este supusă dispozițiilor dreptului comun în materie de probă și prevederilor Legii nr. 455/2001 privind semnătura electronică”.

Dreptul comun în materie de probe este Codul de procedură civilă¹⁴, care face referire, în art. 266, la înscrisul pe suport informatic, iar în art. 267, la înscrisul în formă electronică, fără a preciza, în concret, în ce constă fiecare dintre aceste înscrisuri și făcând trimitere la legea specială în ceea ce privește înscrisul în formă electronică.

3.1. Delimitare între înscrisul pe suport informatic și înscrisul în formă electronică, în lumina Deciziei nr.7/2018 a Înaltei Curți de Casație si Justiție¹⁵

Insuficienta detaliere de către legiuitor a înscrisului pe suport informatic și lipsa reglementării unor criterii de diferențiere între acest tip de înscris și înscrisul în formă electronică au conturat o practică judiciară neunitară în materia încuviințării executării silite a contractelor electronice de credit care nu au fost perfectate prin utilizarea unei semnături electronice. Astfel, instanțele de judecată, în analizarea titlului depus în dovedirea cererii

¹² Art. 5 din Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică.

¹³ Prin această ordonanță, a fost transpusă în dreptul intern Directiva 3002/65/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 septembrie 2002 privind vânzarea la distanță a serviciilor financiare către consumatori și modificarea Directivei Consiliului nr. 90/619/CE și a Directivelor Consiliului nr. 97/7/CE și 98/27/CE, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene nr. L271 din 9 octombrie 2002; ordonanța a fost aprobată prin Legea 399/2004 și republicată în M. Of. 365 din 13 mai 2008.

¹⁴ Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată în M. Of. nr. 247 din data de 10 aprilie 2015.

¹⁵ Publicată în M. Of. nr. 254 din data de 22.03.2018.

de încuviințare e executării silite, pentru a constata caracterul de titlu executoriu al actului, trebuie să analizeze dacă părțile și-au exprimat în mod valabil consimțământul și dacă înscrisul depus în dovedire face dovada acestui consimțământ.

S-au conturat două direcții:

- unele instanțe de judecată au apreciat că acest tip de contract, pentru a fi valabil încheiat, trebuie fie să poarte semnătura olografă a împrumutatului, fie să fie semnat cu ajutorul unei semnături electronice, motiv pentru care au respins cererile de încuviințare a executării silite, apreciind că înscrisul prezentat nu este titlu executoriu; s-a apreciat că ”lipsa manifestării de voință a debitorului, exprimată în scris, prin aplicarea semnăturii părții cocontractate pe înscris, lipsește contractul nu de valoarea sa de contract în sensul de *negotium*, ci de atributul executorialității, adică de aptitudinea de a atesta o creanță certă, lichidă și exigibilă în urma unui examen” al instanței de executare silită¹⁶;

- la polul opus, se află soluțiile de admitere a cererilor de încuviințare a executării silite, pornite în baza unui astfel de contract, considerându-se că aceste contracte sunt valabil perfectate, momentul încheierii contractului la distanță privind serviciile financiare fiind momentul primirii mesajului de confirmare de către consumator, referitor la comanda sa, fără a fi necesară semnătura olografă sau electronică pentru determinarea momentului la care contractul este valabil încheiat și produce efecte¹⁷.

Înalta Curte de Casație și Justiție a fost sesizată în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „interpretarea art. 666 alin. (5) pct. 2, 3, 4 din Codul de procedură civilă¹⁸ prin raportare la art. 8 din Ordonanța Guvernului nr. 85/2004 privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță

¹⁶ Pentru o analiză a jurisprudenței instanțelor naționale, a se vedea Decizia nr.7/2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție publicată în M. Of. nr. 254 din data de 22.03.2018.

¹⁷ Pentru analiza argumentelor reținute, [Online] la <https://www.avocatura.com/stire/16607/creditele-online-de-la-ifu-uri-sunt-valabile-fara-semnatura-electronica-a-partil.html>, accesat 01.11.2018, sau <https://legeaz.net/spete-civil-2/contractul-de-credit-incheiat-la-756-2017>, accesat 10.11.2018.

¹⁸ Art. 666 alin. (5): ”Instanța poate respinge cererea de încuviințare a executării silite numai dacă: (...)

2.hotărârea sau, după caz, înscrisul nu constituie, potrivit legii, titlu executoriu;

3.înscrisul, altul decât o hotărâre judecătorească, nu întrunește toate condițiile de formă cerute de lege sau alte cerințe în cazurile anume prevăzute de lege;

4.creanța nu este certă, lichidă și exigibilă (...).”.

privind serviciile financiare, respectiv dacă art. 8 din Ordonanța Guvernului nr. 85/2004 poate fi interpretat în sensul că, pentru încheierea valabilă a unui contract la distanță, nu mai este necesară semnătura olografă sau electronică a debitorului, primirea mesajului de confirmare de către consumator, referitor la comanda sa fiind suficientă pentru încheierea valabilă a contractului, deci pentru a conferi valoare de titlu executoriu contractului de credit încheiat în această modalitate“.

Chiar dacă prin Decizia nr. 7/2018¹⁹ a respins ca inadmisibilă²⁰ sesizarea, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut în considerente că ”instanța de trimitere face o adăugare nepermisă la conținutul art. 8 din Ordonanța nr. 85/2004, incompatibilă cu reglementarea legală, a momentului încheierii contractului între absenți, atunci când leagă acest moment de necesitatea existenței semnăturii olografe sau electronice a contractului. Este evident că această adăugare decurge din nevoia de a se raporta la o condiție exterioară a contractului pretins a fi titlu executoriu, care ține de forma actului și de regimul său probator, nu de condițiile de fond pentru valabilitatea contractului, a căror analiză nu poate fi efectuată în cadrul procedurii necontencioase specifice încuviințării executării silite.

Soluția regimului probator ar putea fi oferită de Codul de procedură civilă, pornindu-se de la definiția dată înscrisului prin art. 265 și cu observarea prevederilor art. 266 și 267, dispoziții procedurale care reglementează proba în cazul a două categorii de înscrisuri, înscrisuri pe suport informatic și înscrisuri în formă electronică.

Distincția este importantă pentru că numai înscrisurile în formă electronică sunt supuse dispozițiilor Legii speciale nr. 455/2001 privind semnătura electronică, republicată. În acest cadru trebuie observate actele normative care completează prevederile din Ordonanța Guvernului nr. 85/2004, relevante din perspectiva regimului probator.

În ceea ce privește înscrisul pe suport informatic (ca tip de înscris lipsit de suport material, care conține date și informații cu privire la un act juridic, *dar care nu beneficiază de semnătură electronică* – s.n.) este de remarcat că prin art. 266 din Codul de procedură civilă s-a instituit principiul egalității de tratament între înscrisurile pe suport hârtie și înscrisurile pe

¹⁹ Publicată în M. Of. nr. 254 din data de 22.03.2018.

²⁰ S-a apreciat că problema de drept ce face obiectul întrebării prelabile nu așteaptă să conducă la soluționarea cauzei pe fond, astfel încât, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins sesizarea ca inadmisibilă.

suport informatic. În conformitate cu art. 282 alin. (1) din Codul de procedură civilă, documentul care reproduce un înscris pe suport informatic trebuie să fie inteligibil și să prezinte garanții suficiente de serioase pentru a face deplină credință în privința conținutului acestuia și a identității persoanei de la care emană. Valoarea probatorie se apreciază prin prisma prevederilor art. 284 din Codul de procedură civilă.”

Considerăm că instanța supremă a clarificat două aspecte: (i) pe de o parte, contractul de credit încheiat prin mijloace informatice este valabil încheiat, chiar dacă nu a fost semnat olograf sau cu ajutorul unei semnături electronice, din momentul în care consumatorul a primit mesajul de confirmare, referitor la comanda sa, iar (ii) pe de altă parte, un astfel de contract este un înscris pe suport informatic.

Înalta Curte de Casație și Justiție apreciază că se impune a se determina mijlocul de comunicație folosit pentru încheierea contractului, urmând a se analiza dovezile aduse de creditor (bancă sau I.F.N.) în reprezentarea înscrisului ce se pretinde a fi titlu executoriu și, în fine, a se identifica dispozițiile legale incidente în legătură cu proba contractului încheiat în mediu virtual.

Apreciem că, prin această decizie, Înalta Curte de Casație și Justiție a tranșat confuzia generată de insuficienta reglementare a înscrisului pe suport informatic, interpretând că semnătura electronică este specifică numai înscrisurilor în formă electronică, iar regimul juridic reglementat de Legea 455/2001 privind semnătura electronică este aplicabil numai acestui tip de înscris.

Considerăm că un contract încheiat prin mijloace informatice (altele decât utilizarea semnăturii electronice) este un înscris pe suport informatic, iar contractul semnat prin intermediul semnăturii electronice este un înscris în formă electronică. Relația dintre aceste înscrisuri este de gen la specie.

3.2. *Înscrisul în formă electronică – titlu executoriu*

Vom analiza, în cele ce urmează, înscrisul în formă electronică, tipurile de semnături electronice și vom determina ce tip de semnătură trebuie atașată unui înscris în formă electronică pentru a fi titlu executoriu. De asemenea, vom analiza regimul probator al acestui tip de înscris.

În România, a fost adoptată Legea 455/2001 privind semnătura electronică, act normativ prin care au fost transpuse în legislația națională

prevederile Directivei 1999/93 CE a Parlamentului European și a Consiliului Europei din 13 decembrie 1999 privind un cadru comunitar pentru semnăturile electronice. În prezent, această Directivă este abrogată de Regulamentul nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE (Regulamentul eIDAS), regulament care se aplică de drept în statele membre din 1 iulie 2016. Astfel, în acest moment, în România se aplică în paralel atât Legea 455/2001, cât și Regulamentul eIDAS.

Înscrisul în formă electronică reprezintă, conform art. 4 pct. 2 din Legea 455/2001 privind semnătura electronică, ”o colecție de date în formă electronică între care există relații logice și funcționale și care redau litere, cifre sau orice alte caractere cu semnificație inteligibilă, destinate a fi citite prin intermediul unui program informatic sau al altui procedeu similar”.

Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică reglementează trei tipuri de semnături electronice²¹:

a) *semnătură electronică simplă* înseamnă date în format electronic, atașate la sau asociate logic cu alte date în format electronic și care sunt utilizate de semnatar pentru a semna,

b) *semnătura electronică extinsă* înseamnă o semnătură electronică ce îndeplinește următoarele cerințe: (i) este legată în mod unic de semnatar; (ii) asigură identificarea semnatarului; (iii) este creată prin mijloace controlate exclusiv de semnatar și (iv) este legată de datele utilizate la semnare, astfel încât orice modificare ulterioară a datelor poate fi detectată.

c) *semnătură electronică extinsă bazată pe un certificat calificat și generată prin intermediul unui dispozitiv securizat de creare a semnăturii (semnătură electronică extinsă calificată)*²².

²¹Aceleași tipuri de semnături sunt prevăzute de Regulamentul eIDAS, denumirile fiind a). *semnătură electronică* (“date în format electronic, atașate la sau asociate logic cu alte date în format electronic și care sunt utilizate de semnatar pentru a semna”), b). *semnătura electronică avansată*” (o semnătură electronică ce îndeplinește următoarele cerințe: (i) face trimitere exclusiv la semnatar; (ii) permite identificarea semnatarului; (iii) este creată utilizând date de creare a semnăturilor electronice pe care semnatarul le poate utiliza, cu un nivel ridicat de încredere, exclusiv sub controlul său și (iv) este legată de datele utilizate la semnare, astfel încât orice modificare ulterioară a datelor poate fi detectată) și c). *semnătură electronică calificată*” (o semnătură electronică avansată care este creată de un dispozitiv de creare a semnăturilor electronice calificat și care se bazează pe un certificat calificat pentru semnăturile electronice).

Înscrisul electronic este asimilat înscrisului sub semnătură privată, dacă i s-a încorporat, atașat sau i s-a asociat logic o semnătură electronică extinsă calificată, în anumite condiții²³.

De asemenea, potrivit art. 25 alin. (2) al Regulamentului eIDAS, ”o semnătură electronică calificată are efectul juridic echivalent al unei semnături olografe”.

Codul de procedură civilă statuează, la art. 268 alin. (2), faptul ca semnătura electronică nu este valabilă decât dacă este reprodusă în condițiile prevăzute de lege.

În ceea ce privește regimul probator, înscrisul în formă electronică este supus condiției recunoașterii²⁴. Astfel, înscrisul în formă electronică, căruia i s-a încorporat, atașat sau i s-a asociat logic o semnătură electronică, recunoscut de cel căruia i se opune, are același efect ca actul autentic între cei care l-au scris și între cei care le reprezintă drepturile²⁵. Partea care invocă înaintea instanței o semnătură electronică extinsă trebuie să probeze că aceasta îndeplinește următoarele condiții: (i) face trimitere exclusiv la semnatar; (ii) permite identificarea semnatarului; (iii) este creată utilizând date de creare a semnăturilor electronice pe care semnatarul le poate utiliza, cu un nivel ridicat de încredere, exclusiv sub controlul său și (iv) este legată de datele utilizate la semnare, astfel încât orice modificare ulterioară a datelor poate fi detectată²⁶. Partea care invocă o semnătura electronică extinsă, bazată pe un certificat calificat, trebuie să probeze că furnizorul de servicii de certificare care a eliberat respectivul certificat îndeplinește condițiile prevăzute de lege²⁷.

În cazul în care una dintre părți nu recunoaște înscrisul sau semnătura, instanța va dispune întotdeauna ca verificarea să se facă prin expertiză tehnică de specialitate. În acest scop, expertul sau specialistul este obligat să solicite certificate calificate, precum și orice alte documente

²² Pentru prezentări detaliate ale semnăturii electronice, a se vedea C.T. Ungureanu, *Contractul electronic*, în *Dreptul nr. 9/2015*, pp. 177-178; A. Bleoancă, *Contractul în formă electronică*, Editura Hamangiu, 2010, pp. 126-128, și L. Ichimescu, *Forma electronică a actului juridic*, în *Analele Științifice ale Universității "Alexandru Ioan Cuza" din Iași*, tom XLIX, Științe Juridice, p. 179.

²³ Regimul juridic al înscrisurilor în formă electronică este reglementat în Capitolul II (articolele 5 – 11) din Legea 455/2001 privind semnătura electronică.

²⁴ G. Boroi, M. Stancu, *Drept procesual civil*, Editura Hamangiu, 2015, pp. 438 – 439.

²⁵ Art. 6 din Legea 455/2001 privind semnătura electronică.

²⁶ Art. 9 din Legea 455/2001 privind semnătura electronică.

²⁷ Art. 10 din Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică.

necesare, potrivit legii, pentru identificarea autorului înscrisului, a semnatarului ori a titularului de certificat²⁸.

Așadar, rezultă faptul că prin atașarea unei semnături electronice extinse calificate unui înscris electronic se face dovada existenței consimțământului părții care l-a semnat, cu privire la conținutul acestuia. Un contract de credit semnat prin utilizarea unei semnături electronice extinse calificate este asimilat unui contract de credit valabil încheiat, fiind asimilat unui înscris sub semnătură privată, semnat olograf de părți.

În lumina celor dezvoltate la punctul 3, un contract de credit valabil perfectat constituie titlu executoriu, indiferent dacă facilitatea a fost acordată de o bancă (instituție de credit) sau de o societate financiară – nebanară.

În condițiile în care înscrisul în formă electronică, semnat cu ajutorul unei semnături extinse calificate, este reprodus, în condițiile legii, instanța de judecată va dispune încuviințarea executării silită a acestuia, contractul de credit valabil încheiat fiind titlu executoriu.

3.3. Înscrisul pe suport informatic – a doua modalitate de reprezentare a contractului electronic – titlu executoriu

Astfel cum am precizat și anterior, un contract de credit poate fi perfectat prin mijloace informatice, fără însă a se utiliza o semnătură electronică, ipoteză în care este reprezentat de un înscris pe suport informatic. Instanța supremă a apreciat că un astfel de contract este titlu executoriu, fiind un contract valabil încheiat din momentul în care consumatorul a primit răspunsul de acceptare privitor la comanda sa.

Pentru a putea fi însă încuviințată executarea silită începută în baza unui astfel de contract, este necesar ca în fața instanței de judecată să se facă proba înscrisului pe suport informatic. Spre deosebire de înscrisul în formă electronică, regimul juridic al înscrisului pe suport informatic nu este supus prevederilor Legii nr. 455/2001 privind semnătura electronică, ci doar Codului de procedură civilă.

Înscrisul pe suport informatic este admis ca mijloc de probă în aceleași condiții ca înscrisul pe suport de hârtie, dacă îndeplinește condițiile prevăzute de lege (ar. 266 Cod procedură civilă). Art. 282 Cod procedură civilă prevede că, atunci când datele unui act juridic sunt redactate pe un suport informatic, instrumentul probator al actului îl constituie documentul care

²⁸ Art. 8 din Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică.

reproduce aceste date, cu condiția ca acesta să fie inteligibil (adică să poată fi citit în mod direct, să fie clar și accesibil) și să prezinte garanții suficiente de serioase pentru a face deplină credință în privința conținutului acestuia și a identității persoanei de la care acesta emană.

Mijlocul de probă este documentul care reproduce înscrierea făcută pe un suport informatic, iar nu înscrierea ca atare²⁹. Art. 283 Cod procedură civilă prevede o prezumție de validitate a înscrierii, în sensul că înscrierea datelor unui act juridic pe suport informatic este prezumată a prezenta garanții suficiente de serioase pentru a face deplină credință în cazul în care ea este făcută în mod sistematic și fără lacune și când datele înscrise sunt protejate contra alterărilor și contrafacțiilor, astfel încât integralitatea documentului este deplin asigurată. O astfel de prezumție există și în favoarea terților din simplul fapt că înscrierea este efectuată de un profesionist.

De asemenea, art. 266 Cod procedură civilă stabilește că, pentru aceasta categorie de înscrisuri, se aplică aceleași reguli incidente pentru înscrisul pe suport de hârtie, în timp ce administrarea probei presupune facilitarea accesului la probă al tuturor părților, posibilitatea contestării sale de către cel cărui i se opune, aprecierea probei în cadrul evaluării globale, instanța putând reține sau putând invalida funcția sa probatorie din cauza calității informației astfel stocate. Potrivit alin. (2) al art. 282 Cod procedură civilă, pentru a aprecia calitatea documentului, instanța trebuie să țină seama de circumstanțele în care datele au fost înscrise și de documentul care le-a produs.

Art. 248 alin. (1) Cod procedură civilă stabilește că documentul care reproduce datele unui act, înscrise pe un suport informatic, face deplină dovadă între părți, până la proba contrară, întocmai ca orice înscris sub semnătură privată, exceptând cazurile când legea prevede altfel. Atunci însă când suportul sau tehnologia utilizată pentru redactare nu garantează integritatea documentului, acesta poate servi, după circumstanțe, ca mijloc material de probă sau ca început de dovadă scrisă (art. 284 alin. (2) Cod procedură civilă).

Se observă, așadar, faptul că proba contractului electronic de credit încheiat fără utilizarea semnăturii electronice este mai dificilă. În cazul acestui tip de contract, care nu poartă nicio semnătură, olografă sau

²⁹ G. Boroș, M. Stancu, *Drept procesual civil*, Editura Hamangiu, 2015, p. 438.

electronică, proba nu poate fi făcută, spre exemplu, doar cu proiectul de contract care se regăsește pe site-ul creditorului. Apreciem că pentru dovedirea contractului de credit încheiat prin mijloace informatice, dar fără utilizarea semnăturii electronice, instituția financiară poate depune, în dovedire, spre exemplu, și extras de cont, care să ateste creditarea contului indicat de consumator cu suma acordată cu titlu de credit.

Revine, așadar, părții interesate de a produce în fața instanței, în dovedirea susținerilor sale, un document inteligibil, care să prezinte garanții suficiente de serioase pentru a face deplină credință în privința conținutului acestuia și a identității persoanei de la care acesta emană.

Contractul de credit electronic perfectat fără utilizarea unei semnături electronice, valabil perfectat, este titlu executoriu, iar în momentul în care acesta este probat în condițiile legii, instanța de judecată va dispune încuviințarea executării silite în baza unui astfel de înscris.

Concluzii

Contractul de credit este titlu executoriu în conformitate cu prevederile legilor speciale care reglementează activitatea bancară și financiar - nebanară, indiferent dacă este încheiat pe suport de hârtie sau prin mijloace informatice. În cazul contractului electronic de credit reprezentat de un înscris în formă electronică, caracter de titlu executoriu are doar contractul de credit semnat cu ajutorul unei semnături electronice extinse calificate. Din analiza regimului juridic al celor două tipuri de înscrisuri care interesează în materia încuviințării executării silite a contractului electronic de credit, se poate concluziona că este mai dificilă proba unui contract încheiat prin mijloace informatice, care nu a fost semnat cu ajutorul unei semnături electronice.

Având în vedere dificultățile întâmpinate cu ocazia punerii în executare a contractelor de credit încheiate electronic (dar fără a fi semnate cu semnătură electronică), sub aspectul probării consimțământului, apreciem că este de preferat a se proceda la încheierea contractelor de credit prin mijloace electronice, semnate electronic; de altfel, și furnizorii de servicii financiare se orientează semnificativ către utilizarea semnăturii electronice.

Siguranța oferită de semnătura electronică extinsă calificată, asimilată legislativ, la nivel european, semnăturii olografe, determină principalii jucători să investească în infrastructura utilizată, oferind posibilitatea clienților de a semna electronic în relația cu instituția financiară

parteneră. Digitalizarea permite simplificarea activității și în acest segment de activitate, aducând marele avantaj al eliminării hârtiei și al înlocuirii acesteia cu documentația electronică, ușor de stocat și de accesat atât de către clienți, cât și de către creditorii.